
DUURZAAMHEIDSBELEID 2023

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Aanleiding	2
2.1	Klimaatverandering	2
2.2	Grondstoffenschaarste.....	3
2.3	Het verdwijnen van de biodiversiteit.....	3
3	Context	3
3.1	Klimaatakkoord van Parijs.....	4
3.2	Sustainable Development Goals (SDG's)	4
3.3	Landelijke doelstellingen	4
4	Duurzaamheidsstrategie Thús Wonen	5
4.1	Visie & Ambitie i.r.t. de SDG's	5
4.2	3 duurzame doelen:	6
4.3	Onze 3 pijlers in de verduurzamingsopgave:	6
4.4	Betaalbare verduurzaming	6
5	Duurzaam Wonen	7
5.1	Koers Thús Wonen	7
5.2	Actielijnen:	7
5.3	Focus op reductie CO2-uitstoot of aardgasvrij?	9
6	Duurzaam werken	9
6.1	Koers Thús Wonen	9
6.2	Actielijnen:	9
7	Duurzaam leven	11
7.1	Koers Thús Wonen	11
7.2	Actielijnen:	11
8	Samen verduurzamen	12

1 Inleiding

Duurzaamheid krijgt de laatste jaren steeds meer aandacht. Alles wat te maken heeft met verantwoord leven, milieu, ecologie en toekomstgericht denken wordt onder duurzaamheid geschaard. Het duurzaamheidsbeleid heeft als doel om de integrale duurzaamheidsambities van Thús Wonen verder uit te werken.

Het duurzaamheidsbeleid 2023 is opgesteld in een tijd waarin een verandering in duurzaam denken en bewustwording zichtbaar is, echter zijn er ook nog veel onzekerheden en veel technieken in ontwikkeling. Denk bijvoorbeeld aan de problematiek ten aanzien van netcongestie, energieopslag en waterstof. De stip op de horizon is duidelijk, maar de route staat niet vast. Het is belangrijk dat we als organisatie flexibel blijven, maar wel in beweging komen en 'leren door te doen'. De opgave is te groot om een afwachtende houding aan te nemen.

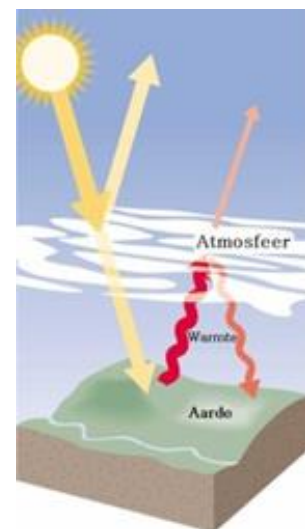
Dit document geldt als een 'parapludocument' waarin de duurzaamheidsthema's, die in verschillende pijlers zijn geformuleerd, worden samengebracht. De duurzaamheidsthema's werken toe naar een langetermijnperspectief van Thús Wonen en geeft invulling aan onze visie en ambitie. Onze duurzame ambities zien we te allen tijde in relatie tot de andere, voor ons belangrijke, maatschappelijke thema's: betaalbaarheid en beschikbaarheid van kwalitatief goede en passende huurwoningen.

2 Aanleiding

Er zijn meerdere redenen waarom het goed is om onze activiteiten en ons woningbezit te verduurzamen. Denk hierbij aan comfort, imago en regelgeving. Maar de belangrijkste redenen om onze activiteiten te verduurzamen zijn toch wel de hoge energieprijzen, de klimaatverandering, grondstoffenschaarste en het verdwijnen van de biodiversiteit.

2.1 Klimaatverandering

Iedereen kent de beelden van de smeltende gletsjers, het poolijs dat elk jaar afneemt, maar ook de orkanen die steeds sterker worden en vaker voorkomen met alle gevolgen van dien. Deze gebeurtenissen hebben allemaal te maken met klimaatverandering. Maar ook dichterbij huis zien we de gevolgen van klimaatverandering. Dit door bijvoorbeeld de steeds sterkere regenbuien in zomer en najaar waardoor hele straten blank komen te staan. Klimaatverandering is iets wat altijd aanwezig is geweest op de aarde. Denk maar aan de ijstijden die we in het verleden hebben gehad. Echter is de opwarming van de aarde in de laatste 50 jaar zo extreem dat men er inmiddels van overtuigd is dat de mens verantwoordelijk is voor de extreme klimaatverandering waar we nu mee te maken hebben. Deze klimaatverandering wordt veroorzaakt door het broeikaseffect.

Figuur 1: weergave van het broeikaseffect

Door een toename van broeikasgassen (waaronder CO₂) kan de warmte van de zon minder goed het aardoppervlak bereiken, echter kan de door het aardoppervlak weerkaatste warmte ook steeds lastiger weg uit onze atmosfeer. Per saldo zorgt dit voor een toename van de temperatuur op aarde. Om een verdere opwarming te beperken zullen we de uitstoot van broeikasgassen moeten beperken. Vooral op de uitstoot van CO₂ hebben we als mens veel invloed.

Deze verwachte temperatuurstijging klinkt niet heel negatief, toch heeft dit grote gevolgen. Denk hierbij aan de stijging van de zeespiegel, extremer weer, voedseltekorten en

verstoring van ecosystemen. Daarnaast kan de klimaatverandering nog een vijfde effect veroorzaken dat we niet mogen vergeten: klimaatmigratie. Doordat gebieden onbewoonbaar worden, voedsel niet voorradig is, of werkgelegenheid verdwijnt zullen veel mensen genoodzaakt worden te verhuizen naar gebieden waar men kans heeft op een beter bestaan.

2.2 Grondstoffenschaarste

We zijn met 8 miljard! En de teller loopt. Eind 2022 werd de 8 miljardste wereldbewoner geboren. Dat klinkt als een reden voor een feestje, maar dit veroorzaakt ook een grotere vraag naar natuurlijke grondstoffen, zoals water, energie, mineralen/metalen en voedsel. Er is echter maar een beperkte hoeveelheid grondstoffen beschikbaar. Onze planeet kan onze stijgende consumptie niet meer faciliteren.

Al sinds de jaren 70 van de vorige eeuw verbruiken we elk jaar meer voedsel en grondstoffen dan dat de aarde in 12 maanden kan voortbrengen. De dag waarop dit omslagpunt ligt wordt ook wel 'Earth Overshoot Day' genoemd. De datum waarop deze dag valt ligt elk jaar eerder in het jaar. Een ontwikkeling die we met z'n allen een halt moeten toe roepen als we onze planeet ook bewoonbaar willen houden voor onze kinderen. Vorig jaar viel deze dag op 29 juli. Als we alleen naar Nederland zouden kijken dan zou dit 12 april zijn.

2.3 Het verdwijnen van de biodiversiteit

Biodiversiteit of te wel: de verscheidenheid aan levende organismen op onze planeet neemt de laatste jaren drastisch af. Dit vooral door menselijke activiteiten zoals veranderingen in landgebruik, vervuiling en klimaatverandering. In een VN-verslag, gepubliceerd in 2019, waarschuwden wetenschappers dat één miljoen soorten, uit een geschat totaal van 8 miljoen, op het punt staan om uit te sterven, waarvan vele soorten al binnen enkele decennia.

Dit terwijl biodiversiteit zorgt voor schone lucht, fris water, een goede kwaliteit van de bodem en de bestuiving van gewassen. Het helpt om klimaatverandering te bestrijden en ons eraan aan te passen en het vermindert de impact van natuurrampen.

Gezonde ecosystemen worden door ons als vanzelfsprekend beschouwd. Planten zetten bijvoorbeeld zonne-energie om en maken het beschikbaar voor andere levensvormen. Bacteriën en andere levende organismen breken organisch materiaal af tot voedingsstoffen die zorgen voor een gezonde bodem voor planten om in te groeien. Bestuivers zijn essentieel voor de voortplanting van planten, die garant staat voor onze voedselvoorziening. Planten en oceanen zijn immers belangrijke koolstofputten. De watercyclus is erg afhankelijk van levende organismen. Aangezien levende organismen met elkaar verbonden zijn binnen dynamische ecosystemen kan het verdwijnen van 1 soort al een vergaande impact hebben op onze voedselketen.

3 Context

Om de effecten van klimaatverandering, grondstoffen schaarste en het verdwijnen van de biodiversiteit te beperken, zullen we over moeten gaan van een economie, gebaseerd op het gebruik van fossiele grondstoffen, naar een economie gebaseerd op het gebruik van hernieuwbare grondstoffen (zoals zonne- en windenergie, en biobased materialen). Een wereldwijde uitdaging die technisch niet onmogelijk is, maar die wel organisatorisch een grote inspanning vraagt. Echter biedt deze transitie ook veel kansen op innovatie, werkgelegenheid en om het economisch model eerlijker in te richten.

3.1 Klimaatakkoord van Parijs

In het Klimaatakkoord van Parijs is vastgesteld dat de opwarming van de aarde tot maximaal 2 graden moet worden beperkt om verdere klimaatverandering tegen te gaan.

3.2 Sustainable Development Goals (SDG's)

Op mondiaal niveau zijn doelen (SDG's) opgesteld door de Verenigde Naties. De SDG's zijn zeventien doelen om de aarde duurzamer, leefbaarder, sociaal en een stukje eerlijker te maken. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties, waaronder Nederland en hebben een doorlooptijd tot 2030.

Figuur 2: duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) VN

De verwachting is dat in de toekomst steeds meer wordt gestuurd op deze 17 duurzame ontwikkelingsdoelen. Bedrijven, overheden, maatschappelijke instellingen én burgers moeten zich inzetten om de doelen in 2030 te behalen. Voor woningcorporaties geldt geen verplichting om te rapporteren op deze doelstellingen. Echter door deze SDG's op te nemen in ons duurzaamheidsbeleid kunnen we wel een bijdrage leveren aan de SDG's. We hebben uiteraard geen invloed op alle 17 doelen, maar er kan wel worden gestuurd op de doelen die betrekking hebben op de activiteiten van Thús Wonen en een duurzame gebouwde omgeving.

3.3 Landelijke doelstellingen

Ook op nationaal niveau heeft Nederland doelstellingen vastgesteld om een bijdrage te leveren aan deze 17 SDG's en de problematiek ten aanzien van de klimaatverandering, grondstoffen schaarste en het verdwijnen van de biodiversiteit aan te pakken.

Onderstaand de belangrijkste nationale doelen voor 2050:

- In 2050 wil Nederland klimaatneutraal zijn. Dat wil zeggen dat de uitstoot van broeikasgas in 2050 niet hoger is dan wat er vastgelegd wordt, netto is de uitstoot dus nul.
- Een volledig circulaire economie in Nederland in 2050;
 - Bestaande productieprocessen maken efficiënter gebruik van grondstoffen, zodat er minder grondstoffen nodig zijn;
 - Wanneer nieuwe grondstoffen nodig zijn, wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van duurzaam geproduceerde, hernieuwbare (onuitputtelijke) en algemeen beschikbare grondstoffen;
 - Nieuwe productiemethodes ontwikkelen en nieuwe producten circulair ontwerpen;
- In 2050 moet heel Nederland waterrobuust en klimaatbestendig ingericht zijn.

Daarnaast werkt Nederland aan de aanpak van het herstel van biodiversiteit. Dit wordt uitgewerkt in het programma 'Versterken Biodiversiteit'. Eén van de doelen van dit programma is de instandhouding van alle soorten uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Ook moet de ecologische voetafdruk van Nederland nog maar half zo groot zijn in 2050.

3.3.1 Tussendoelen:

- In 2030 moet Nederland 55% minder broeikasgassen uitstoten vergeleken met 1990. Het streven is zelfs 60% vermindering;
- In 2030 is het tussendoel richting een circulaire economie in 2050, een grondstofreductie van 50%.

3.3.2 Nationale prestatieafspraken

De klimaatdoelstellingen uit het Klimaatakkoord zijn in Nederland vertaald naar de Nationale Prestatieafspraken voor 2030:

- Corporaties staan voor de opgave om uiterlijk in 2030 450.000 bestaande woningen aardgasvrij te maken (dit als onderdeel van de wijkgerichte aanpak);
- De opgave voor de corporaties om 675.000 bestaande woningen 'toekomstklaar' te isoleren. De Standaard voor woningisolatie geldt hiervoor als referentie;
- De corporaties zorgen voor uitfasen van alle E, F en G-labels in uiterlijk 2028.

3.3.3 Vertaling NPA naar naar rato woningportefeuille Thús Wonen

De doelstellingen vanuit de nationale prestatieafspraken zijn naar rato terug te rekenen naar de portefeuille van Thús Wonen (let op: dit zijn niet onze doelen, zie 5.2):

- 32% van de woningen 'toekomst klaar' geïsoleerd in 2030 (ong. 2000 woningen).
- Versneld uitfasen van alle E, F en G-labels geldt voor 11,5% van onze woningen (ong. 725 woningen);
- 21% van onze bestaande woningen aardgasvrij te maken in 2030 (ong. 1325 woningen, als onderdeel van een wijkgerichte aanpak)

4 Duurzaamheidsstrategie Thús Wonen

4.1 Visie & Ambitie i.r.t. de SDG's¹

Thús Wonen zorgt voor het leefbaar houden van onze woon- en leefomgeving, voor ons zelf en onze kinderen. Hiervoor zorgen we voor voldoende aanbod van kwalitatief goede, betaalbare en passende woningen en dragen we bij aan het realiseren van een CO₂-neutrale woonomgeving in 2050, waarbij we de totale woonlasten voor onze huurders betaalbaar houden. In 2050 zijn onze woningen energiezuinig en CO₂-neutraal en worden ze circulair gebouwd en beheerd. Alle vrijkomende materialen vanuit onze werkprocessen worden zo optimaal mogelijk hergebruikt. Deze transitie biedt ook kansen op innovatie, werkgelegenheid, werkervaringsplekken en het betrekken van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. We werken samen met alle betrokken partijen om de duurzame energievoorziening betaalbaar te houden en zo veel mogelijk lokaal op te wekken, op te slaan en te delen. We werken samen met lokale partijen om onze huurders te ondersteunen bij het reduceren van hun energieverbruik. Ook werken wij samen aan het veilig en klimaat adaptief inrichten van buurten om voor een prettige en gezonde leefomgeving te zorgen. Hierbij hebben we naast het voorkomen van wateroverlast, het hergebruik van regenwater aandacht voor het behoud van de biodiversiteit. Deze transitie kunnen we alleen bereiken door samen te werken, "Want verduurzamen doen we samen".

In bijlage 1 is onze bijdrage per SDG nader uitgewerkt.

¹ Thús Wonen draagt hiermee bij aan de SDG's 1, 4, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15 en 17

4.2 3 duurzame doelen:

1. onze woningen zijn energiezuinig en CO2-neutraal in 2050;
2. onze bedrijfsvoering is duurzaam, circulair en CO2-neutraal in 2050;
3. we zorgen voor een biodiverse en klimaatbestendige leefomgeving in 2050.

Figuur 3: 3 duurzame doelen verduurzamingsopgave

4.3 Onze 3 pijlers in de verduurzamingsopgave:

Om onze doelen voor 2050 verder te concretiseren hebben we onze duurzaamheidsopgave ingedeeld in onderstaande 3 pijlers. Deze pijlers staan niet los van elkaar. De pijlers dragen alleen integraal op efficiënte wijze bij aan het behalen van onze duurzame doelen. In de gehele opgave staat samenwerken daarbij centraal.

Figuur 4: 3 pijlers verduurzamingsopgave;

4.4 Betaalbare verduurzaming

Een betaalbare verduurzaming is voor ons een randvoorwaarde. Het bieden van betaalbare woonlasten is voor ons een belangrijk criteria bij het maken van keuzes. Daarnaast ondersteunen we onze huurders bij het verlagen van hun energiegebruik door advies, uitleg en kleine maatregelen.

In het afgelopen jaar is het onderwerp energiearmoede een algemeen bekend begrip geworden, waar helaas veel van onze huurders mee te maken hebben gekregen. Het heeft het belang van een betaalbare energievoorziening nog verder onderstreept en dit onderwerp blijft, ondanks dat de energieprijzen weer enigszins zijn gedaald, hoog op onze agenda staan.

Hiervoor:

- a. geven we prioriteit aan het verlagen van het energiegebruik, omdat dit naast een groot effect op CO₂-reductie ook een groot effect heeft op de energielasten;
- b. maken we gebruik van beschikbare subsidies;
- c. besteden we aandacht aan advies en ondersteuning van huurders bij de overgang naar nieuwe, slimme en duurzame installaties.

5 Duurzaam Wonen

5.1 Koers Thús Wonen

Onze woningen zijn energiezuinig en CO₂-neutraal in 2050

Dit betekent dat het totale energieverbruik van een woning (verwarming en gebouwgebonden installaties) per saldo niet zorgt voor een verhoging van de CO₂-uitstoot en daarmee geen invloed heeft op klimaatverandering. We richten ons in de eerste jaren op het verminderen van de energiebehoefte van onze woningen door een goede schilisolatie. Ook voorzien we onze woningen van pv-panelen voor de opwekking van duurzame energie. Hiermee dragen we bij aan het verminderen van de CO₂-uitstoot en het betaalbaar houden van de woonlasten voor onze huurders.

De belangrijkste thema's binnen deze pijler zijn:

- verminderen energiebehoefte;
- duurzame energieopwekking;
- energieopslag;
- duurzame warmte.

5.2 Actielijnen:

1. We verminderen de energiebehoefte van onze woningen

Het doel van het 'verminderen energiebehoefte' is om de warmtebehoefte van onze woningvoorraad te beperken en het energiegebruik voor gebouwgebonden installaties te verlagen. Dit zijn geen losstaande onderwerpen. Door een goede isolatie van een woning, toekomstklaar isoleren, kan een woning verwarmd worden met een laagtemperatuur verwarming. Hierdoor hoeven verwarmingsinstallaties minder energie te gebruiken om een woning warm te krijgen en te houden. Ons primaire doel bij 'verminderen energiegebruik' is onze woningvoorraad toekomstklaar te isoleren. We sluiten ons hierbij aan op de 'isolatiestandaard'. Deze isolatiestandaard komt overeen met een energielabel A op de schil. In de praktijk zal dit vaak label A+ zijn.

Het 'toekomstklaar isoleren' van onze woningen is de eerste stap binnen de verduurzaming van onze woningvoorraad richting een CO₂-neutrale woningvoorraad. Los van de te kiezen verwarmingsopties is een goede basisisolatie altijd een 'no regret' maatregel. Naast de reductie van de CO₂-uitstoot draagt een goed geïsoleerde woning ook bij aan het beperken van de energielasten voor onze huurders. Door het belang van het isoleren voor de gehele verduurzamingsopgave geven we hier prioriteit aan.

Om dit doel te bereiken:

- a. hebben we in 2028 geen energielabels D², E, F, G meer;
- b. heeft onze woningvoorraad in 2030 minimaal een gemiddeld energielabel A;

² in afwijking van de NPA koerst Thús Wonen ook op het uitfasen van de D-labels

- c. is 40% van onze woningvoorraad in 2030 'toekomstklaar geïsoleerd'³ en 85% in 2040;
- d. is in 2030 de totale warmtevraag van onze woningen met minimaal 25% verlaagd en in 2040 met 60%.

2. We voorzien onze woningen van duurzame energieopwekking en -opslag.

De opwekking van duurzame energie via PV-panelen draagt voor een belangrijk deel bij aan het verlagen van de CO₂-uitstoot door elektriciteitsverbruik. Daarnaast draagt het voor een belangrijk deel bij aan het betaalbaar houden en verduurzaming van de warmtevoorziening. Omdat er dus meerdere situaties zijn waarvoor pv-panelen van belang zijn, maken we onderscheid in:

- Pv-panelen voor huishoudelijk gebruik;
- Pv-panelen voor collectief gebruik;
- Pv-panelen voor gebouwgebonden verbruik.

Het elektriciteitsnet is op veel plekken overbelast (netcongestie) en deze problemen worden steeds groter. Er zijn veel investeringen nodig om voldoende elektriciteit te kunnen leveren of opvangen op de momenten dat de vraag of aanbod het hoogst is. De grote problematiek hierbij is niet alleen dat we steeds meer elektriciteit gebruiken, maar vooral dat vraag en aanbod niet goed op elkaar afgestemd zijn. Het slim uitwisselen van energie en het opslaan van energie op de momenten dat het aanbod groot is (en goedkoop) wordt daarmee steeds belangrijker. Energieopslag wordt daarmee een belangrijke pijler binnen het duurzame energiesysteem. Op dit moment zijn batterijen nog heel duur en is de opslagcapaciteit beperkt. Maar de verwachting is dat dit snel verandert. We houden deze ontwikkeling goed in de gaten en verkennen de mogelijkheden als zich kansen aanbieden.

Om dit doel te bereiken:

- a. zijn 90% van onze woningen per eind 2026 voorzien van pv-panelen;
- b. zijn al onze woongebouwen eind 2030 voorzien van PV-panelen voor collectief energiegebruik;
- c. plaatsen we bij al onze woningen PV-panelen voor gebouwgebonden energiegebruik, als de woningen voor duurzame verwarming (meer) afhankelijk worden van elektriciteit;
- d. onderzoeken we de kansen voor betaalbare energieopslag.

3. We gaan geleidelijk over op duurzame warmte

De laatste stap binnen de pijler 'duurzaam wonen' is de transitie naar duurzame warmte. Deze duurzame warmte wordt vaak benoemd als 'aardgasvrij'. Omdat het aardgasvrij maken op dit moment nog niet perse voor een verlaging van de CO₂-uitstoot zorgt, leggen we prioriteit op de reductie van de CO₂-uitstoot in plaats van aardgasvrij maken. Duurzaam wonen heeft dus als doel om onze woningen te verwarmen met een zo laag mogelijke CO₂-uitstoot.

Om dit doel te bereiken:

- a. Is in 2030 10% van onze woningvoorraad aardgasvrij en 60% in 2040⁴.

³ in afwijking op de NPA koerst Thús Wonen op een groter aandeel toekomstklaar geïsoleerd (40%) dan wat volgens de NPA van ons verwacht wordt (32%)

⁴ in afwijking van de NPA legt Thús Wonen tot 2030 minder de nadruk op aardgasvrij maken van de woningvoorraad dan in de NPA aangegeven. Dit aangezien we deze doelstelling niet uitvoerbaar vinden en op korte termijn minder bijdragen aan de hoofddoelstelling dan de isolatieopgave (zie 5.3)

5.3 Focus op reductie CO2-uitstoot of aardgasvrij?

In het klimaatakkoord is afgesproken dat Nederland fossiele energie gaat uitfaseren. Door de aardbevingsproblematiek en de afhankelijkheid van Rusland is het aardgasvrij maken van onze woningen onderdeel geworden van het klimaatbeleid. Echter kent het elektrificeren van de gebouwde omgeving de nodige haken en ogen:

- Het elektriciteitsnet is op veel plekken overbelast (netcongestie) en deze problemen worden steeds groter;
- Elektriciteit is maar voor een deel duurzaam, ondanks de sterke toename van de duurzaam opgewekte elektriciteit was deze in 2022 voor 40% duurzaam. Aardgas is de fossiele energie met de laagste milieubelasting. De CO2-uitstoot van elektriciteit was in 2022 nog altijd 2 keer zo hoog als die van aardgas;
- Als we 'versneld' onze woningen aardgas vrijmaken dan wordt de problematiek door overbelast elektriciteitsnet steeds groter en neemt (op korte termijn) de CO2-uitstoot toe.

We kiezen er daarom bewust voor om tot 2030 vooral te koersen op CO2-reductie door het verminderen van fossiel energiegebruik en maar beperkt op het aardgasvrij maken van de woningvoorraad. We zullen bij al onze investeringen goed blijven nadenken wat de meest optimale bijdrage is aan de hoofddoelstellingen geformuleerd in hoofdstuk 4. Ook omdat er nog veel onzekerheden zijn in relatie tot de ontwikkeling van duurzame fossielvrije gasoplossingen, zoals groengas en waterstof.

6 Duurzaam werken

6.1 Koers Thús Wonen

Onze bedrijfsvoering is duurzaam, circulair en CO2-neutraal in 2050.

In onze bedrijfsvoering dragen we verantwoordelijkheid voor de maatschappij. Dit doen we binnen al onze activiteiten en processen door rekening te houden met CO2-emissie, circulariteit, inclusiviteit en/of eerlijke uitvoeringsketens.

Voor de overgang naar een circulaire economie gaan we in toenemende mate over op een systeem waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen, hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt en systeemdenken centraal staat. Daarbij hebben we opdrachtgever de mogelijkheid om de markt uit te dagen en innovaties te versnellen.

De belangrijkste thema's binnen deze pijler zijn:

- circulair werken;
- duurzame mobiliteit/ transport;
- maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)/ social return.

6.2 Actielijnen:

1. We gaan circulair werken

Om onze aarde ook bewoonbaar te houden voor toekomstige generaties na ons zullen we over moeten gaan op een economisch systeem van gesloten kringlopen. Een systeem waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen, hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt en systeemdenken centraal staat.

Hiervoor is het van belang dat we:

- zo weinig mogelijk grondstoffen gebruiken;

- de grondstoffen die we gebruiken duurzaam zijn;
- we materialen zo lang mogelijk gebruiken;
- we vrijkomende materialen hoogwaardig hergebruiken.

Om dit doel te bereiken:

- a. dagen we als opdrachtgever de markt uit;
- b. ontwikkelen we circulair werken binnen al onze bedrijfsprocessen;
- c. onze circulaire projecten beoordelen we op de herkomst materialen, toekomstscenario en losmaakbaarheid;
- d. is circulariteit in 2030 een basisonderdeel binnen al onze operationele processen;
- e. zetten we in op leren, ontdekken en ervaren via projecten en in samenwerking met ketenpartners en kennispartners.

2. We zetten in op duurzame mobiliteit/transport

Onder duurzame mobiliteit en duurzaam transport bedoelen we een toekomstbestendige manier van vervoer en transport, waarbij verplaatsingen geen invloed hebben op het milieu en steeds minder CO₂-uitstoot veroorzaken.

We hebben hierbij zowel aandacht voor de interne verplaatsingen als de verplaatsingen door onze ketenpartners. Dit is belangrijk omdat vervoersbewegingen een grote impact hebben op CO₂-uitstoot. Mobiliteit is sinds 2017 de grootste bron van CO₂-uitstoot en is daarbij verantwoordelijk voor 23% van de totale CO₂-uitstoot in Nederland.

Om dit doel te bereiken:

- a. vermijden we onnodige verplaatsingen;
- b. voorkomen we extra vervoersbewegingen door slim transport;
- c. kiezen we bij de nodige vervoersbewegingen voor de meest schone alternatieven;
- d. stimuleren we duurzame mobiliteit.

3. We ondernemen maatschappelijk verantwoord

Maatschappelijk verantwoord ondernemen gaat over het dragen van verantwoordelijkheid voor de maatschappij. Dit doen we binnen al onze activiteiten en processen door rekening te houden met klimaatneutraliteit, circulariteit, inclusiviteit en/of eerlijke uitvoeringsketens. Via Social Return, ook wel Social Return On Investment (SROI) genoemd, creëren we (meer) werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Als opdrachtgever zorgen we voor veel werkgelegenheid in de regio. Dit doen we op een eerlijke en betrouwbare wijze, met oog voor de ander. Wij vervullen daarbij een voorbeeldfunctie als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook via MVO zijn we als opdrachtgever verbonden met onze doelgroep (bron: Kerndocument 2020-2024 Thús voor iedereen).

Om dit doel te bereiken:

- a. Geven we invulling aan maatschappelijk verantwoord ondernemen door onze activiteiten te toetsen op het bijdragen aan de voor ons belangrijke thema's:
- b. Zetten we in op Social Return door;
 - Sociale voorwaarden op te nemen in onze inkoop- en aanbestedingstrajecten
 - Samenwerking met diverse onderwijsinstellingen voor het aanbieden van werkervarings- en stageplekken
 - Samenwerking met sociale ontwikkel- en werkbedrijven om een kans te geven aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Door het opnemen van Social Return in onze inkoop- en aanbestedingstrajecten kiezen we binnen Thús Wonen voor maatwerk. We gebruiken voor Social Return geen checklist.

We bepalen een gezamenlijk met onze ketenpartners en geven hier gezamenlijk uitvoering aan. Hierbij richten we ons op een brede doelgroep (van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, tot onderwijs en leerplekken).

7 Duurzaam leven

7.1 Koers Thús Wonen

We zorgen voor een duurzame, biodiverse en klimaatbestendige leefomgeving in 2050

Via het aanbod van passende en betaalbare woningen hebben we een grote invloed op hoe en waar mensen wonen. Door het versterken van de natuur (door lokaal groen) leveren we daarbij een belangrijke bijdrage aan zowel klimaatadaptatie, efficiënt watergebruik, biodiversiteit als het verbeteren van de leefbaarheid van wijken en buurten. Bewustwording, begrip en motivatie onder onze medewerkers, huurders en stakeholders is binnen de duurzaamheidsopgave van groot belang.

De belangrijkste thema's binnen deze pijler zijn:

- bewustwording en gedrag;
- klimaat adaptieve wijken & woningen;
- versterken biodiversiteit.

7.2 Actielijnen:

1. We zorgen voor bewustwording, begrip, motivatie en duurzaam gedrag

In onze route naar duurzaam en klimaatbestendig wonen in een gezonde, duurzame en biodiverse omgeving is bewustwording, begrip en motivatie onder onze medewerkers en huurders van groot belang. Dit doen we door veel tijd te besteden aan samenwerking, communicatie en participatie.

Om dit doel te bereiken:

- a. Informeren en betrekken we huurders, medewerkers en stakeholders bij al onze duurzaamheidsactiviteiten.
- b. Informeren en betrekken we onze huurders bij het duurzaam gebruik van een energiezuinige woning.

2. We zorgen voor klimaat adaptieve wijken/woningen & versterken van de biodiversiteit

Door klimaatverandering neemt de kans op wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen toe. Het is van groot belang dat we onze woonomgeving aanpassen aan deze veranderingen. Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten moet een vanzelfsprekend onderdeel van ruimtelijke (her)ontwikkelingen worden. Biodiversiteit is van groot belang om de vele dynamische ecosystemen die de aarde kent in stand te houden. Biodiversiteit is ook van belang voor het produceren van landbouwgewassen en voor het produceren van bouwmaterialen en medicijnen. Daarnaast zijn er minder tastbare voordelen van biodiversiteit. Mensen voelen zich beter, gezonder en productiever in een groene omgeving. Om de biodiversiteit in stand te houden is het van belang dat we leren werken met de natuur in plaats van er tegen.

Het versterken van de natuur heeft een belangrijk positief effect op zowel klimaatadaptatie, biodiversiteit als het verbeteren van de leefbaarheid van wijken en buurten. Maatregelen op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie hebben daarmee een

wederzijds versterkend effect. Het is daarom van belang dat we deze beide thema's integraal benaderen.

Om dit doel te bereiken:

- a. zetten we ons in voor het versterken van de natuur door bijvoorbeeld lokaal groen binnen wijken en buurten;
- b. zetten we bij onze nieuwbouwprojecten in op Natuurinclusief bouwen⁵;
- c. versterken we voor 2030 de natuur en biodiversiteit bij minimaal 5 kwetsbare plekken en aandachtgebieden in ons werkgebied;
- d. maken we gebruik van koppelkansen tussen opgaven, ingrepen en oplossingen door bijvoorbeeld de ontwikkeling van wadi's (opvang en hergebruik regenwater), maatregelen om efficiënt watergebruik te stimuleren, biodiversiteitstuinen⁶ en struikroofprojecten⁷.

8 Samen verduurzamen

Het beperken van de klimaatverandering, de overgang naar circulaire economie en het behoudt van de biodiversiteit is een gezamenlijke opgave. Alleen door samen te werken kunnen we op een efficiënte en effectieve wijze de transitie naar een betaalbaar, gezonde, klimaatbestendige, duurzame en biodiverse woon- en leefomgeving realiseren.

De afgelopen jaren hebben we veel tijd en aandacht besteed aan het opstarten van een effectieve samenwerking met onze belanghouders en ketenpartners. De energietransitie wordt geleidelijk concreter. De transitievisie warmte vertaald zich via de eerste wijkuitvoeringsplannen richting aardgasvrije wijken en buurten. We zetten ons in voor klimaatadaptieve wijken en behoudt van biodiversiteit. Samenwerking tussen gemeenten, woningcorporaties, energie coöperaties, wijken en buurten is hierbij belangrijker dan ooit.

Tot slot, en minstens zo belangrijk, zetten we in op het betrekken van onze huurders op alle integrale thema's binnen ons duurzaamheidsbeleid. Verduurzamen doen we samen!

Figuur 5: beeldmerk verduurzamen doen we samen

⁵ Natuurinclusief bouwen is een manier van bouwen die rekening houdt met de natuur. Maatregelen op het gebied van natuurinclusief bouwen zijn in te delen naar:

- gebouwgebonden groen (groene gevels en daken);
- openbaar groen (variatie en behoudt van bomen, planten);
- verblijfplaatsen (vogels, vleermuizen).

⁶ Biodiversiteitstuinen bestaan uit een mix, van bomen, planten en struiken. Hoe meer variatie en gelaagdheid in beplanting, hoe meer diersoorten er profijt van hebben. Daarnaast kunnen de tuinen ook ingericht worden voor waterbuffering via zogenaamde wadi's. Deze biodiversiteitstuinen bieden hiermee meerdere voordelen. Ze dragen bij aan het versterken van de biodiversiteit, ze dragen bij aan klimaatadaptatie, ze zorgen voor een prettige en gezonde leefomgeving en ze kunnen de sociale cohesie in een wijk versterken

⁷ Bij de sloop en herstructurering van woningen gaan veel bestaande planten en struiken verloren. Samen met bewoners uit de buurt kunnen we dit groen een tweede leven geven in tuinen van omwonenden of op kale plekken in de openbare ruimte door struikroof

Bijlage 1:**SDG's en ambitie nader toegelicht**

SDG	Toelichting SDG	Ambitie Thús wonen
	SDG 1 Uitbannen van alle vormen van (extreme) armoede	Veel van onze huurders hebben een inkomen onder de lage-inkomensgrens. Wij vinden het belangrijk dat niemand in armoede hoeft te leven. Hiervoor is betaalbare verduurzaming voor ons een randvoorwaarde. Het bieden van betaalbare woonlasten is voor ons een belangrijk criteria bij het maken van keuzes. Daarnaast ondersteunen we onze huurders bij het verlagen van hun energiegebruik door advies, uitleg en kleine maatregelen.
	SDG 4 Adequaat onderwijs is voor mensen in alle leeftijdscategorieën en in alle levensfasen van belang.	Goed onderwijs zorgt ervoor dat de werkenden over vaardigheden beschikken om te kunnen functioneren in een kennisintensieve omgeving. We dragen hier aan bij door onze werknemers ruimte en voeding te bieden om zich te ontwikkelen. Ook bieden we werkervaringsplekken en stages aan en werken hierin samen met diverse onderwijsinstellingen.
	SDG 6 Schoon water en sanitaire voorzieningen voor iedereen	Door de steeds drogere zomers, is actie gericht op waterkwaliteit en efficiënt watergebruik steeds belangrijker. Binnen de onderhoud en nieuwbouwprojecten treffen we maatregelen om hieraan bij te dragen.
	SDG 7 Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen	Het gebruik van slimme installaties voor energiebesparing en de opwek van hernieuwbare energie is een belangrijk middel om energieverbruik en de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen. Door het aanbieden van betaalbare pv-panelen en efficiënte gebouw installaties leveren we hierin een belangrijke bijdrage.
	SDG 8 Inclusieve, economische groei, werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) gaat om de verantwoordelijkheid dragen voor de maatschappij. Dit doen we binnen al onze activiteiten en processen door rekening te houden met klimaatneutraliteit, circulariteit, inclusiviteit en/of eerlijke uitvoeringsketens. Via Social Return, ook wel Social Return On Investment (SROI) genoemd, creëren we (meer) werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
	SDG 9. Infrastructuur voor duurzame industrialisatie	Innovatie is een belangrijk voor een snelle verduurzaming. Wij hebben hiervoor als opdrachtgever de mogelijkheid om de markt uit te dagen en innovaties te versnellen.

	<p>SDG 11 Maak steden veilig, veerkrachtig en duurzaam</p>	<p>Via het aanbod van passende en betaalbare woningen hebben we een grote invloed op de hoe en waar mensen wonen. Vanuit samenwerking met onze stakeholders leveren we daarbij een belangrijke bijdrage aan een duurzame en veilige leefomgeving.</p>
	<p>SDG12 Duurzame consumptie en productie</p>	<p>Om onze aarde bewoonbaar te houden voor toekomstige generaties gaan we in toenemende mate over op een systeem waarin grondstoffen, onderdelen en producten hun waarde zo min mogelijk verliezen, hernieuwbare energiebronnen worden gebruikt en systeemdenken centraal staat. Hiermee verlagen we de druk op het milieu en verminderen we de afhankelijkheid van grondstoffen.</p>
	<p>SDG13 Aanpak klimaatverandering</p>	<p>De effecten van klimaatverandering vormen een bedreiging voor mens en natuur. Door het beperken van de uitstoot van CO2 (woningen en bedrijfsvoering) hebben we hier invloed op.</p>
	<p>SDG 15 Beschermen van ecosystemen, bossen en biodiversiteit</p>	<p>Door het versterken van de natuur (door lokaal groen) hebben we een belangrijk leveren we een belangrijke bijdrage aan zowel klimaatadaptatie, biodiversiteit als het verbeteren van de leefbaarheid van wijken en buurten. Maatregelen op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie hebben een wederzijds versterkend effect. Hiervoor zetten we ons in voor het versterken van de natuur binnen wijken en buurten en zetten we bij nieuwbouwprojecten in op natuur inclusief bouwen.</p>
	<p>SDG 17 Versterken van partnerschap om doelen te bereiken</p>	<p>Het beperken van de klimaatverandering, de overgang naar circulaire economie en het behoudt van de biodiversiteit is een gezamenlijke opgave. Wij kunnen werken aan het isoleren van onze woningvoorraad, maar alleen door samen te werken kunnen we op een efficiënte en effectieve wijze de transitie naar een betaalbaar, gezonde, klimaatbestendige, duurzame en biodiverse woon- en leefomgeving realiseren.</p>

Bijlage 2:

Overzicht duurzame doelen en actielijnen TW.

Duurzame doelen:

1. onze woningen zijn energiezuinig en CO2-neutraal in 2050;
2. onze bedrijfsvoering is duurzaam, circulair en CO2-neutraal in 2050;
3. we zorgen voor een duurzame, biodiverse en klimaatbestendige leefomgeving in 2050.

Duurzaam Wonen:

- We verminderen de energiebehoefte van onze woningen, hiervoor:
 - hebben we in 2028 geen slechte energielabels meer (D, E*,F*,G*);
 - heeft onze woningvoorraad in 2030 minimaal een gemiddeld energielabel A;
 - is 40% van onze woningvoorraad in 2030 'toekomstklar geïsoleerd' en 85% in 2040;
 - is in 2030 de totale warmtevraag van onze woningen met minimaal 25% verlaagd en in 2040 met 60%.
- We voorzien onze woningen van duurzame energieopwekking en opslag, hiervoor:
 - zijn 90% van onze woningen per eind 2026 voorzien van pv-panelen;
 - zijn al onze woongebouwen eind 2030 voorzien van PV-panelen voor collectief energiegebruik;
 - plaatsen we bij al onze woningen PV-panelen voor gebouwgebonden energiegebruik, als de woningen voor duurzame verwarming (meer) afhankelijk worden van elektriciteit.
 - onderzoeken we de kansen voor betaalbare energieopslag.
- We gaan geleidelijk over op duurzame warmte, hiervoor:
 - is 10% van onze woningvoorraad aardgasvrij in 2030 en 60% in 2040.

Duurzaam werken

- We gaan circulair werken, hiervoor:
 - dagen we als opdrachtgever de markt uit;
 - ontwikkelen we circulair werken binnen al onze bedrijfsprocessen;
 - onze circulaire projecten beoordelen we op de herkomst materialen, toekomst-scenario en losmaakbaarheid;
 - is circulariteit in 2030 een basisonderdeel binnen al onze operationele processen;

- zetten we in op leren, ontdekken en ervaren via projecten en in samenwerking met ketenpartners en kennispartners.
- We zetten in op duurzame mobiliteit/ transport, hiervoor:
 - vermijden we onnodige verplaatsingen;
 - voorkomen we extra vervoersbewegingen door slim transport;
 - kiezen we bij de nodige vervoersbewegingen voor de meest schone alternatieven;
 - stimuleren we duurzame mobiliteit.
- We hebben aandacht voor MVO & Social return, hiervoor:
 - geven we invulling aan MVO, door onze activiteiten te toetsen op het bijdragen aan de voor ons belangrijke thema's: betaalbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid en leefbaarheid en de doelstellingen die we op deze thema's hebben benoemd;
 - zetten we in op social return door:
 - sociale voorwaarden op te nemen in onze inkoop- en aanbestedingstrajecten;
 - samenwerking met diverse onderwijsinstellingen voor het aanbieden van werkervarings- en stageplekken;
 - samenwerking met Dokwurk (Dokkum) om een kans te geven aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Duurzaam leven

- We zorgen voor bewustwording, begrip, motivatie en duurzaam gedrag, hiervoor:
 - informeren en betrekken we huurders, medewerkers en stakeholders bij al onze duurzaamheidsactiviteiten;
 - informeren en betrekken we onze huurders bij het duurzaam gebruik van een energiezuinige woning.
- We zorgen voor klimaat adaptieve wijken/ woningen & versterken van de biodiversiteit, hiervoor:
 - zetten we ons in voor het versterken van de natuur binnen wijken en buurten;
 - zetten we bij nieuwbouwprojecten in op Natuurinclusief bouwen;
 - versterken we voor 2030 de natuur en biodiversiteit bij minimaal 5 kwetsbare plekken en aandachtgebieden in ons werkgebied;
 - maken we gebruik van koppelkansen (opgave en ingrepen) voor bijvoorbeeld de ontwikkeling van wadi's (opvang en hergebruik regenwater), maatregelen om efficiënt watergebruik te stimuleren, biodiversiteitstuinen en struikroofprojecten.